TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2008 m. liepos 17 d. *

Byloje C-389/05

dėl 2005 m. spalio 27 d. pagal EB 226 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Bendrijų Komisija, atstovaujama A. Bordes ir E. Traversa,

ieškovė,

prieš

Prancūzijos Respubliką, atstovaujamą G. de Bergues, A. Colomb ir G. Le Bras,

atsakovę,

* Proceso kalba: prancūzų.

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas K. Lenaerts, teisėjai G. Arestis, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász (pranešėjas) ir J. Malenovský,

generalinis advokatas P. Mengozzi,
posėdžio sekretorius H. von Holstein, kanclerio pavaduotojas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2007 m. gegužės 3 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2008 m. balandžio 3 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Savo ieškiniu Europos Bendrijų Komisija Teisingumo Teismo prašo pripažinti, kad leisdama vykdyti su galvijų dirbtiniu sėklinimu susijusią veiklą tik Prancūzijoje patvirtintiems galvijų sėklinimo centrams, visų pirma įtvirtindama bendrą išimtinės teisės vykdyti veiklą tam tikroje teritorijoje sistemą tokių centrų atžvilgiu bei sėklinimo veiklai vykdyti nustatydama sąlygą turėti sėklintojo licenciją, Prancūzijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 43 ir 49 straipsnius.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

2 EB 43 ir 49 straipsniai susiję atitinkamai su įsisteigimo laisve ir laisve teikti paslaugas.

3 Pagal 1977 m. liepos 25 d. Tarybos direktyvos 77/504/EEB dėl grynaveislių veislinių galvijų (OL L 206, 1977, p. 8), iš dalies pakeistos 1994 m. birželio 23 d. Tarybos direktyva 94/28/EB (OL L 178, 1994, toliau – Direktyva 77/504), 2 straipsnį valstybės narės užtikrina, kad dėl zootechninių priežasčių nebūtų draudžiama, ribojama arba trukdoma Bendrijos vidaus prekyba grynaveislių galvijų sperma, kiaušialąstėmis ir embrionais.

4 Remdamosi Direktyvos 77/504 5 straipsniu, valstybės narės gali reikalauti, kad prekiaujant Bendrijoje grynaveisliais galvijais bei sperma ar kiaušialąstėmis ir embrionais būtų pateikiamas kilmės pažymėjimas, atitinkantis šios direktyvos 8 straipsnyje nurodyta tvarka parengtą pavyzdį, ypač zootechninių rodiklių atžvilgiu.

5 1987 m. birželio 18 d. Tarybos direktyvos 87/328/EEB dėl grynaveislių veislinių galvijų pripažinimo tinkamais veisimui (OL L 167, 1987, p. 54) pirmoje, antroje, ketvirtoje ir septintoje konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„kadangi Direktyva 77/504 <...> buvo siekiama laipsniškai liberalizuoti Bendrijos vidaus prekybą grynaveisliais veisliniais galvijais; kadangi dėl to būtina papildomai suderinti tokių galvijų ir jų spermos pripažinimą tinkamais veisimui;

kadangi dėl to būtina neleisti, kad nacionalinės nuostatos dėl grynaveislių veislinių galvijų bei jų spermos pripažinimo tinkamais veisimui draustų, ribotų arba trukdytų Bendrijos vidaus prekybą, kiek tai susiję tiek su kergimu, tiek su dirbtiniu sėklinimu;

<...>

kadangi dirbtinis sėklinimas yra svarbus būdas panaudoti kuo daugiau pačių geriausių reproduktorių ir taip pagerinti galvijų rūšis; tačiau kadangi tai atliekant turi būti vengiama pabloginti genetines savybes, ypač patinų reproduktorių, kurie privalo turėti visas savo genetinės vertės garantijas bei neturėti paveldimų trūkumų;

<...>

kadangi nuostata, jog sperma turi būti gaunama iš oficialiai patvirtintų centrų, atsakingų už dirbtinį sėklinimą, gali užtikrinti, kad bus pasiektas norimas tikslas“. (Pataisytas vertimas)

6 Remiantis Direktyvos 87/328 2 straipsnio 1 dalimi, valstybė narė negali drausti, riboti arba trukdyti leisti naudoti grynaveislius bulius dirbtiniam sėklinimui jos teritorijoje arba naudoti jų spermą, kai tuos bulius valstybė narė pripažįsta tinkamais dirbtiniam

sėklinimui remdamasi tyrimais, atliktais vadovaujantis 1986 m. kovo 11 d. Komisijos sprendimo 86/130/EEB, nustatančio grynaveislių veislinių galvijų produktyvumo kontrolės ir jų genetinės vertės nustatymo metodus (OL L 101, 1986, p. 37), nuostatomis.

7 1988 m. birželio 14 d. Tarybos direktyvos 88/407/EEB, nustatančios gyvūnų sveikatos reikalavimus, taikomus Bendrijos vidaus prekybai užšaldyta galvijų sperma bei jos importui (OL L 194, 1988, p. 10), iš dalies pakeistos 2003 m. gegužės 26 d. Tarybos direktyva 2003/43/EB (OL L 143, 2003, p. 23, toliau – Direktyva 88/407), trečioje–penktoje konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„<…> būtina sukurti darnią sistemą, kuria būtų paremta Bendrijos vidaus prekyba galvijų sperma bei jos importas;

<…> prekiaujant sperma Bendrijos viduje, valstybė narė, kurioje ji surinkta, privalėtų garantuoti, kad sperma buvo surinkta ir paruošta oficialiai patvirtintuose ir prižiūrimuose surinkimo centruose, kad ji yra gyvūnų, kurių sveikatos būklė nekelia gyvūnų ligų plitimo rizikos, kad ji buvo surinkta, paruošta, saugoma ir transportuojama, laikantis normų, leidžiančių išsaugoti ją sveiką, ir kad ji būtų gabenama į paskirties šalį kartu su veterinarijos sertifikatu, siekiant užtikrinti šių garantijų laikymąsi;

<…> Bendrijoje vykdomos politikos dėl vakcinacijos nuo tam tikrų ligų krypčių skirtumas pateisina tolesnį tam tikram laikotarpiui nustatomų išlygų taikymą ir suteikia valstybėms narėms teisę tam tikrų ligų atžvilgiu reikalauti papildomos apsaugos“. (Pataisytas vertimas)

8 Pagal Direktyvos 88/407 1 straipsnio pirmąją pastraipą šia direktyva nustatomi gyvūnų sveikatos reikalavimai, taikomi Bendrijos vidaus prekybai užšaldyta galvijų

sperma bei jos importui iš trečiųjų šalių. Pagal minėto straipsnio antrąją pastraipą ši direktyva neturi jokio poveikio Bendrijos ir (arba) nacionalinėms zootechninėms nuostatoms, reglamentuojančioms dirbtinio sėklinimo organizavimą, ypač spermos paskirstymą.

9 Direktyvos 88/407 3, 5 ir 6 straipsniai yra išdėstyti šios direktyvos II skyriuje „Bendrijos vidaus prekyba“.

10 Šios direktyvos 3 straipsnyje nustatyta, kad kiekviena valstybė narė užtikrina, kad iš jos teritorijos į kitos valstybės narės teritoriją siunčiama sperma atitiktų tame pačiame straipsnyje nustatytas sąlygas. Sperma visų pirma turi būti surinkta, paruošta ir saugojama jos surinkimo arba saugojimo centruose, patvirtintuose šiai paskirčiai, ir skirta dirbtiniam sėklinimui bei Bendrijos vidaus prekybai.

11 Pagal Direktyvos 88/407 5 straipsnio 1 dalį valstybė narė, kurios teritorijoje yra spermos surinkimo arba saugojimo centras, užtikrina, kad 3 straipsnio a dalyje numatytas patvirtinimas suteikiamas tik tada, kai yra laikomasi šios direktyvos A priedo nuostatų, susijusių su centrų patvirtinimo ir priežiūros sąlygomis ir kai spermos surinkimo arba saugojimo centras laikosi kitų šios direktyvos nuostatų. Remiantis 5 straipsnio 1 dalimi, valstybė narė taip pat užtikrina, kad oficialus veterinarijos gydytojas prižiūrėtų, kaip laikomasi šių nuostatų, ir jeigu vienos ar kelių iš šių nuostatų nesilaikoma, ji panaikina patvirtinimą.

12 Direktyvos 88/407 5 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad, pirma, visi patvirtintieji spermos surinkimo arba saugojimo centrai įregistruojami ir kiekvienam jų suteikiamas veterinarinės registracijos numeris ir, antra, kiekviena valstybė narė spermos surinkimo arba saugojimo centrų ir jų veterinarinės registracijos numerių sąrašą perduoda kitoms valstybėms narėms ir Komisijai bei prireikus jas informuoja apie patvirtinimo panaikinimą.

13 Remiantis šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalimi, valstybės narės leidžia įvežti spermą tik pateikus valstybės narės, kurioje ji buvo surinkta, oficialaus veterinarijos gydytojo išduotą ir D priedo nuostatas atitinkantį veterinarijos sertifikatą.

14 Pagal Direktyvos 88/407 C priedo 3 punkto a papunktį sperma, skirta Bendrijos vidaus prekybai, iki išsiuntimo ne mažiau kaip 30 dienų turi būti laikoma oficialiai patvirtintomis sąlygomis. Vis dėlto šis reikalavimas netaikomas šviežiai spermai.

15 Pagal 1991 m. kovo 25 d. Tarybos direktyvos 91/174/EEB, nustatančios zootechninius ir kilmės reikalavimus parduodant grynaveislius gyvūnus ir iš dalies keičiančios Direktyvas 77/504/EEB ir 90/425/EEB (OL L 85, 1991, p. 37), 2 straipsnį valstybės narės užtikrina, kad nebūtų draudžiama, ribojama arba trukdoma parduoti grynaveislius gyvūnus, jų spermą, kiaušialąstes ir embrionus dėl priežasčių, susijusių su zootechnika ar kilme.

16 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 178/2002, nustatančio maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiančio Europos maisto saugos tarnybą ir nustatančio su maisto saugos klausimais susijusias procedūras (OL L 31, 2002, p. 1), 18 straipsnis „Atsekamumas“ suformuluotas taip:

„1. Turi būti galimybė visuose gamybos, perdirbimo ir paskirstymo etapuose atsekti maisto produktą, pašarą, maistui skirtą gyvūną ir kitas medžiagas, skirtas arba reikalaujamas dėti į maistą ar pašarą.

2. Maisto ir pašarų verslo operatoriai turi įstengti nustatyti kiekvieną asmenį, pateikusį jiems maisto produktą, pašarą, maistui skirtą gyvūną bei kitas medžiagas, skirtas arba reikalaujamas dėti į maistą ar pašarą.

Tam tikslui minėti operatoriai privalo vietoje turėti sistemas bei taikyti procedūras, suteikiančias galimybę kompetentingų institucijų prašymu pateikti joms šią informaciją.

3. Maisto ir pašarų verslo operatoriai privalo vietoje turėti sistemas bei taikyti procedūras, suteikiančias jiems galimybę nustatyti kitas įmones, į kurias yra pateikti jų produktai. Kompetentingų institucijų prašymu ši informacija yra joms pateikiama.

4. Į Bendrijos rinką pateikti arba pateiktini išleistini maisto produktai arba pašarai yra ženklinami etiketėmis, kad juos būtų lengviau atpažinti remiantis atitinkamais dokumentais arba informacija, kurių reikalaujama konkretesnėmis nuostatomis.

<…>“

Nacionalinės teisės aktai

17 Pagal Žemės ūkio kodekso (*Code rural*), kuris, remiantis 1998 m. liepos 8 d. Įstatymu Nr. 98-565 (JORF, 1998 m. liepos 9 d., p. 10458), kodifikuoja atitinkamas 1966 m. gruodžio 28 d. Gyvulininkystės įstatymo Nr. 66-1005 (JORF, 1966 m. gruodžio 29 d.,

p. 11619) nuostatas, L. 653-5 straipsnį galvijų dirbtinio sėklinimo centrai Prancūzijoje steigiami gavus ministerijos leidimą.

18 Šio kodekso įgyvendinimo nuostata – Žemės ūkio kodekso R.* 653-103 straipsnis, kuriuo kodifikuota atitinkama 1969 m. kovo 22 d. Dekreto Nr. 69-258 dėl dirbtinio sėklinimo (JORF, 1969 m. kovo 23 d., p. 2948) nuostata, nustato skirtumą tarp sėklos gamybos ir sėklinimo centrų, tačiau tas pats centras gali vykdyti šias dvi veiklos rūšis. Remiantis šiuo straipsniu, gamybos veikla apima veislinių patinų rezervo priežiūrą, šių patinų palikuonių genetinės vertės tyrimus, taip pat sėklos surinkimą, paruošimą, saugojimą ir perdavimą, o sėklinimo veikla yra užtikrinamas patelių sėklinimas gamybos centrų tiekiama sėkla.

19 Pagal 1969 m. balandžio 17 d. Žemės ūkio ministro potvarkio dėl dirbtinio sėklinimo centrų veiklos leidimų (JORF, 1969 m. balandžio 30 d., p. 4349), iš dalies pakeisto 1989 m. sausio 24 d. Žemės ūkio ir miškų ministro potvarkiu (JORF, 1989 m. sausio 31 d., p. 1469, toliau – 1969 m. Potvarkis), 1 straipsnį leidimas įsteigti dirbtinio sėklinimo centrą ir vykdyti su tuo susijusią veiklą gali būti suteikiamas fiziniams arba juridiniams asmenims. Tame pačiame straipsnyje nustatyta, kad išduodant leidimą nedaroma jokio skirtumo tarp Prancūzijos ir kitų Bendrijos valstybių narių piliečių.

20 Žemės ūkio kodekso L. 653-7 straipsnyje numatyta, kad kiekvienas sėklinimo centras aptarnauja leidime apibrėžtą vietovę, kurioje jis vienintelis gali vykdyti šią veiklą. Tačiau gyvulių augintojai, esantys sėklinimo centro veiklos vietovėje, gali prašyti šio centro tiekti jiems pačių pasirinktuose gamybos centruose pagamintą sėklą.

21 Remiantis 1969 m. Potvarkio 10 straipsniu, bet kuris ūkio subjektas, išskyrus sėklinimo centrą, kuris importuoja sėklą iš Bendrijos valstybės narės, turi ją pristatyti paties pasirinktam patvirtintam sėklinimo ar gamybos centrui. Pagal šio potvarkio 7 straipsnį sėkla turi būti laikoma saugykloje, už kurią atsakingas licenciją turinčio centro vadovas. Sėklinimo centrai gali turėti „pagrindinę“ ir „pagalbines“ saugyklas, išsidėsčiusias sėklinimo centrui priskirtoje vietovėje, kurios taip pat gali būti žemės ūkio įmonėje.

22 2000 m. gruodžio 27 d. Žemės ūkio ir žvejybos ministro potvarkio dėl gyvulių augintojų atliekamo galvijų sėklinimo (JORF, 2001 m. sausio 27 d., p. 1477) 6 straipsnyje nustatyta, kad sėkla, paruošta kitame leidimą turinčiame dirbtinio sėklinimo centre ar kitoje valstybėje narėje arba tiesiogiai importuojama iš trečiosios šalies, dėl gyvūnų sveikatos priežasčių turi būti gabenama į dirbtinio sėklinimo centro pagrindinę saugyklą, iš kurios ji nukreipiama į gavėjo pagalbinę saugyklą.

23 Pagal Žemės ūkio kodekso L. 653-4 ir R.* 653-102 straipsnius tik licenciją turintis dirbtinio sėklinimo centro vadovas ar sėklintojas gali užsiimti sėklinimu, kurį prižiūri atitinkamoje teritorijoje leidimą turintis sėklinimo centras ir už kurį techniškai atsakingas šio centro vadovas.

24 Remiantis 1991 m. lapkričio 21 d. Žemės ūkio ir miškų ministro potvarkio dėl sėklintojų ir centro vadovų rengimo bei atitinkamų licencijų suteikimo (JORF, 1991 m. gruodžio 6 d., p. 15936), iš dalies pakeisto 1997 m. gegužės 30 d. Žemės ūkio, žvejybos ir maisto ministro potvarkiu (JORF, 1997 m. birželio 1 d., p. 8791), 2 straipsniu, sėklintojo licenciją išduoda prefektas, pateikus jam sertifikatą apie pasirengimą vykdyti atitinkamos gyvūnų rūšies sėklintojo pareigas bei atitinkamoje teritorijoje leidimą turinčio sėklinimo centro direktoriaus pažymėjimą, patvirtinantį, kad pareiškėjas užsiima sėklinimu šiam prižiūrint. Pagal tą pačią nuostatą asmenims,

neturintiems sėklinimo centro darbuotojo statuso, visų pirma savarankiškai dirbantiems veterinarijos gydytojams, šis pažymėjimas išduodamas suinteresuotajam asmeniui ir sėklinimo centro vadovui pasirašius sutartį, kurioje apibrėžiamos techninės, administracinės ir finansinės sąlygos, kuriomis suinteresuotasis asmuo sėklins pagal galiojančius teisės aktus.

Ikiteisminė procedūra

25 Gavusi skundą, Komisija 2003 m. balandžio 3 d. Prancūzijos Respublikai nusiuntė oficialų pranešimą, atkreipdama jos dėmesį į tai, kad atitinkami nacionalinės teisės aktai yra nesuderinami su EB 43 ir 49 straipsnių nuostatomis.

26 Išnagrinėjusi Prancūzijos Respublikos pastabas, kurias ši išdėstė savo 2003 m. birželio 27 d. atsakyme į minėtą oficialų pranešimą, Komisija 2003 m. gruodžio 19 d. šiai valstybei narei nusiuntė pagrįstą nuomonę, kurioje padaryta išvada, kad nagrinėjami teisės aktai nesuderinami su minėtais EB sutarties straipsniais.

27 Manydama, jog paaiškinimai, kuriuos Prancūzijos Respublika pateikė 2004 m. kovo 17 d. atsakyme į šią pagrįstą nuomonę, jos netenkina, Komisija pareiškė šį ieškinį.

Dėl ieškinio

Dėl įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas apribojimo egzistavimo

Šalių argumentai

28 Komisija kaltina Prancūzijos Respubliką, kad ši, pirma, suteikdama išimtinę teisę patvirtintiems sėklinimo centrams tam tikroje teritorijoje vykdyti sėklos paskirstymo ir sėklinimo veiklą ir, antra, nustatydama ribojančias bei diskrecines sąlygas, pagal kurias išduodama sėklintojo licencija, sudarė įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas galvijų dirbtinio sėklinimo srityje kliūtis ir taip pažeidė EB 43 ir 49 straipsnius.

29 Pirmiausia dėl įsisteigimo laisvės Komisija mano, kad teisę vykdyti sėklos paskirstymo ir sėklinimo veiklą apibrėžtoje geografinėje vietovėje neribotam laikui suteikus tik patvirtintiems sėklinimo centrams, tampa neįmanoma arba labai sunku įgyvendinti šią laisvę Prancūzijoje, siekiant čia vykdyti tokią veiklą. Atsižvelgdama į 1993 m. kovo 31 d. Sprendimą *Kraus* (C-19/92, Rink. p. I-1663), Komisija teigia, kad nors Prancūzijos teisės aktai formaliai nėra diskriminaciniai, vis dėlto jie sudaro įsisteigimo teisės kliūtis.

30 Komisija neginčija Prancūzijos teisės aktuose įtvirtintos pasirengimo patikros procedūros pagrįstumo ar to, jog reikalavimas objektyviai įrodyti kvalifikaciją tam, kad asmeniui būtų suteiktas leidimas sėklinti galvijus, yra teisėtas. Vis dėlto, jos nuomone,

nagrinėjamas apribojimas paremtas leidimu, suteikiančiu išimtinę teisę vykdyti veiklą tam tikroje teritorijoje bei draudžiančiu bet kurio kito paslaugų teikėjo veiklą.

31 Komisija teigia, jog sutiktų su Prancūzijos Respublikos nurodytais argumentais, pagrindžiančiais įsisteigimo laisvės kliūtis, jeigu pagal nacionalines priemones privatiems subjektams būtų keliami tik informacijos ir kontrolės reikalavimai. Tokios priemonės galėtų būti laikomos teisėtomis, tačiau nagrinėjamų išimtinių teisių suteikimas yra nepagrįstas arba bet kuriuo atveju neproporcingas iškeltiems bendrojo intereso tikslams.

32 Be to, Komisija mano, jog sudaromos įsisteigimo laisvės kliūtys ir dėl to, kad veterinarai, norėdami verstis sėklinimu kaip savarankiškai dirbantys asmenys, gali gauti sėklintojo licenciją tik pasirašę sutartį su sėklinimo centro vadovu.

33 Antra, Komisija teigia, kad nagrinėjami teisės aktai pažeidžia laisvę teikti paslaugas, t. y. laisvę teikti sėklos paskirstymo ir sėklinimo paslaugas.

34 Komisijos nuomone, laisvė teikti paskirstymo paslaugą yra ribojama nustačius įpareigojimą saugoti sėklą patvirtintuose dirbtinio sėklinimo centruose, kurie vieninteliai užtikrina jos pristatymą gyvulių augintojams. Paskirstymo paslaugos paveikiamos draudžiant bet kokią veiklą neturint sėklinimo centro, kuris vienintelis turi išimtinę teisę vykdyti veiklą, leidimo. Ji pažymi, kad kliūčių teikti paslaugas kertant valstybių sienas sudarymas gali paveikti visą paslaugų teikėjų veiklą. Ji teigia, kad net darant prielaidą, jog argumentas, susijęs su visuomenės sveikatos apsauga, galėtų būti svarbus šioje byloje, Prancūzijos sistema viršija tai, kas yra reikalinga.

35 Komisija patikslina, kad dėl gyvūnų sveikatos priežasčių Direktyvos 88/407 nustatytas įpareigojimas saugoti Bendrijos vidaus prekybai skirtą sėklą taikomas tik užšaldytai

sėklai ir tik iki ją išsiunčiant iš gamybos vietos, o Prancūzijos Respublikai pateiktas kaltinimas yra susijęs su įpareigojimu saugoti po šio išsiuntimo.

36 Dėl sėklinimo paslaugos Komisija mano, kad laisvei ją teikti sudaromos kliūtys nustačius įpareigojimą asmenims, kurie pageidauja vykdyti šią veiklą, iš anksto pasirašyti sutartį su patvirtinto sėklinimo centro vadovas, kad galėtų gauti reikalaujamą sėklintojo licenciją. Komisija pažymi, kad tokios sutartys iš tikrųjų paliktos sudaryti sėklinimo centrų vadovų nuožiūra ir gera valia, tačiau jie atsisako sudaryti tokias sutartis su kai kuriais nepriklausomais sėklintojais.

37 Komisija neginčija dirbtinio sėklinimo veiklos leidimų procedūros teisėtumo, tačiau su sąlyga, kad ji yra tik sėklintojui skirta priemonė kompetentingai veterinarijos įstaigai įrodyti savo pasirengimą. Atvirkščiai, ji nesutinka, kad šis leidimas būtų suteikiamas tik sudarius sutartį su patvirtintu dirbtinio sėklinimo centru, nes ši sąlyga visiškai nesusijusi su sėklintojo kompetencija. Komisija priduria, kad valstybė narė turi atsižvelgti į suinteresuotojo asmens kitoje valstybėje narėje jau įgytas žinias ir kvalifikaciją (1991 m. gegužės 7 d. Sprendimo *Vlassopoulou*, C-340/89, Rink. p. I-2357, 15 punktas) ir kad įpareigojimas savarankiškai dirbantiems veterinarams, siekiantiems gauti sėklintojo licenciją, sudaryti sutartį su sėklinimo centru neatitinka teismo praktikoje nustatytų kriterijų, skirtų pagrįsti išankstinio administracinio leidimo išdavimo tvarką (2001 m. vasario 20 d. Sprendimo *Analir ir kt.*, C-205/99, Rink. p. I-1271, 35–38 punktai).

38 Kaip papildomą kliūtį, Komisija nurodo tai, kad kitų valstybių narių paslaugų teikėjai, pageidaujantys užsiimti sėklos paskirstymu ir sėklinimu, neturi galimybės kartu pasiūlyti šių dviejų paslaugų dėl to, jog yra nustatytas įpareigojimas pristatyti sėklą centrams, kurie vieninteliai gali ją tiekti gyvulių augintojams.

39 Pirmiausia Prancūzijos Respublika teigia, kad nuo 2007 m. liepos 1 d. Prancūzijos teisės aktai buvo iš esmės pakeisti, ir visų pirma buvo numatyta panaikinti išimtinę teisę vykdyti veiklą tam tikroje teritorijoje. Vis dėlto ji pažymi, kad šia reforma nesiekiama pašalinti teisės aktų, dėl kurių pareikštas šis ieškinys, nesuderinamumo su Bendrijos teise.

40 Kalbant apie nagrinėjamus teisės aktus, pažymėtina, jog Prancūzijos Respublika neginčija, kad jie sudaro įsisteigimo laisvės kliūtis. Tačiau šis apribojimas nėra diskriminacinis, nes jis suteikia galimybę kitų valstybių narių piliečiams Prancūzijos teritorijoje įsteigti sėklinimo centrą ir vykdyti su tuo susijusią veiklą tomis pačiomis sąlygomis, kurios nustatytos Prancūzijos piliečiams. Bet kuriuo atveju, šios valstybės narės nuomone, šie teisės aktai grindžiami viršesniais bendrojo intereso pagrindais.

41 Prancūzijos Respublika tvirtina, kad išimtine teise vykdyti veiklą tam tikroje teritorijoje siekiama ne apibrėžti atitinkamos geografinės vietovės ribas, o užtikrinti informacijos surinkimą. Taigi įmanoma suderinti vietovių ribas, ir nuo tada, kai įsigaliojo Įstatymas Nr. 66-1005, jos buvo apie trisdešimt kartų keistos. Šios valstybės narės teigimu, vietos paslaugų teikėjams leidimais neribotam laikui suteikiamos išimtinės teisės neatima galimybės steigti naujus centrus.

42 Kalbant apie paskirstymo paslaugą, pažymėtina, jog Prancūzijos Respublika sutinka, kad kitoje valstybėje narėje esančio subjekto paruošta sėkla Prancūzijoje gali būti parduodama ne tik užšaldyta, bet ir šviežia. Vis dėlto ši valstybė narė nurodo, kad tokios šviežios sėklos ūkinės operacijos, jeigu jos nėra draudžiamos, neturi jokio ekonominio intereso ir praktiškai nevykdomos.

43 Dėl sėklinimo paslaugos Prancūzijos Respublika pripažįsta, kad sėklinti gali tik licenciją turintis sėklinimo centro vadovas ar sėklintojas. Ji priduria, kad subjektams, neturintiems tokio centro darbuotojo statuso, ypač savarankiškai dirbantiems

veterinarams, minėtas pažymėjimas išduodamas šiems subjektams ir centro vadovui pasirašius sutartį. Tačiau ši valstybė narė pabrėžia, kad nepriklausomam subjektui nustatytas įpareigojimas nedraudžia savarankiškai dirbančiam veterinarui verstis sėklinimo veikla. Iš tikrųjų Prancūzijos Respublika pažymi, jog tokia sutartimi užtikrinama, kad yra laikomasi galiojančių teisės aktų ir kad centro vadovas bus tinkamai informuotas apie teikiamų paslaugų pobūdį ir turinį.

44 Ši valstybė narė sutinka, kad gyvulių augintojai, kaip ir veterinarai, turi gauti tam tikrą laikinąją sėklintojo licenciją, kad galėtų sėklinti savo bandos pateles, ir atitinkamos teritorijos sėklinimo centro sutikimą. Ji priduria, kad gyvulių augintojai turi įrodyti savo gebėjimą ūkininkauti ar profesinę patirtį šioje srityje arba, to nepadarę, jie privalo būti parengti sėklinti galvijus. Iš to valstybė narė daro išvadą, kad bet kuris subjektas, turintis reikalaujamą kvalifikaciją ir pasirengimą, gali prašyti išduoti licenciją, reikalingą verstis dirbtiniu sėklinimu.

Teisingumo Teismo vertinimas

45 Pirmiausia reikia pažymėti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką įsipareigojimų neįvykdymas turi būti vertinamas atsižvelgiant į atitinkamos valstybės narės padėtį pagrįstoje nuomonėje nustatyto termino pabaigoje (visų pirma žr. 2004 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją*, C-168/03, Rink. p. I-8227, 24 punktą ir 2005 m. spalio 27 d. Sprendimo *Komisija prieš Liuksemburgą*, C-23/05, Rink. p. I-9535, 9 punktą). Taigi Teisingumo Teismas nenagrinėja po šio termino priimtų nacionalinės teisės aktų.

46 Be to, reikia nurodyti, kad Teisingumo Teismas dar nėra sprendęs dėl nagrinėjamų Prancūzijos teisės aktų atitikties Sutarties nuostatoms įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas srityje.

47 Iš tikrųjų byloje, kurioje buvo priimtas 1983 m. birželio 28 d. Sprendimas *Société coopérative d'amélioration de l'élevage et d'insémination artificielle du Béarn* (271/81, Rink. p. 2057), nacionalinis teismas siekė tik išsiaiškinti, ar sėklinimo centrai buvo komerciniai EB sutarties 37 straipsnio (po pakeitimo – EB 31 straipsnis) prasme, teigdamas, kad šie centrai neginčijamai buvo monopoliniai. Tokių centrų išimtinės teisės buvo nagrinėjamos tik vieninteliu laisvo prekių judėjimo požiūriu.

48 Byloje, kurioje priimtas 1994 m. spalio 5 d. Sprendimas *Centre d'insémination de la Crespelle* (C-323/93, Rink. p. I-5077), nagrinėta Prancūzijos teisės aktų atitiktis Sutarties laisvo prekių judėjimo nuostatoms (EB sutarties 30 ir 36 straipsniai; po pakeitimo – EB 28 ir 30 straipsniai), taip pat toje pačioje sutartyje nustatytoms konkurencijos taisyklėms (EB sutarties 86 straipsnis ir 90 straipsnio 1 dalis; po pakeitimo – EB 82 straipsnis ir 86 straipsnio 1 dalis), tačiau nebuvo nagrinėjama šių teisės aktų atitiktis įsisteigimo laisvei ir laisvei teikti paslaugas.

49 Kalbant apie bylą, kurioje priimtas 1995 m. gruodžio 7 d. Sprendimas *Gervais ir kt.* (C-17/94, Rink. p. I-4353), reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas nusprendė, jog Sutarties nuostatos dėl įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas netaikomos veiklai, jeigu visi šios veiklos elementai susiję tik su viena valstybe nare (24, 28 ir 39 punktai). Be to, jis nagrinėjo nacionalinės teisės aktų atitiktį Direktyvoms 77/504 ir 87/328 (33 punktas).

50 Priešingai nei minėtose bylose, vykstant šiam procesui dėl įsipareigojimų neįvykdymo kilo klausimas, ar Prancūzijos teisės aktai, suteikdami išimtinę teisę patvirtintiems centrams teikti galvijų dirbtinio sėklinimo paslaugą tam tikroje teritorijoje ir nustatydami, kad sėklintojo licencija išduodama sudarius sutartį su vienu iš tokių centrų, prieštarauja EB 43 ir 49 straipsniams.

51 Pirma, dėl įsisteigimo laisvės kliūčių reikia iš karto konstatuoti, kad Prancūzijos Respublika pripažįsta, jog sėklinimo centrams nustačius išimtinę teisę vykdyti veiklą tam tikroje teritorijoje ir sąlygą, pagal kurią sėklintojo licencija išduodama sudarius sutartį su atitinkamos teritorijos sėklinimo centru, ši laisvė yra ribojama, nors mano, kad tokios priemonės nesudaro neįveikiamų kliūčių kitų valstybių narių kilmės subjektams verstis dirbtiniu galvijų sėklinimu Prancūzijoje.

52 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad EB 43 straipsniu draudžiami įsisteigimo laisvės apribojimai ir kad iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos išplaukia, jog tokiais apribojimais šio straipsnio prasme laikomos visos draudžiančios, trukdančios priemonės, arba dėl kurių naudotis šia laisve tampa mažiau patrauklu (2004 m. spalio 5 d. Sprendimo *CaixaBank France*, C-442/02, Rink. p. I-8961, 11 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

53 Patvirtintiems sėklinimo centrams suteikta išimtinė teisė vykdyti veiklą tam tikroje teritorijoje, ribojanti bendrą subjektų, kuriems leidžiama įsteigti ir administruoti tokius centrus Prancūzijos teritorijoje, skaičių bei nenustatanti šios išimtinės teisės galiojimo trukmės, yra kliūtis kitiems ūkio subjektams, įskaitant kitų valstybių narių ūkio subjektus, patekti į sėklinimo rinką. Tokiam vertinimui neturi reikšmės tai, kad geografinės vietovės, kuriose galioja ši išimtinė teisė, gali būti, kaip pažymi Prancūzijos Respublika, vėliau patikslintos ar padalytos.

54 Tam, kad tam tikroje geografinėje vietovėje galėtų įgyti teises, ūkio subjektas, siekiantis vykdyti dirbtinio sėklinimo veiklą, norėdamas gauti sėklintojo licenciją, yra įpareigotas sudaryti sutartį su atitinkamos teritorijos sėklinimo centru. Tačiau kadangi tokios sutarties sudarymas priklauso nuo patvirtintų centrų vadovų, dėl šio įpareigojimo gali nepavykti įgyvendinti minėto siekio.

55 Todėl reikia pripažinti, kad dėl nagrinėjamų nacionalinių priemonių pobūdžio, kaip teigia Komisija, yra sunku, net neįmanoma arba bet kuriuo atveju mažiau patrauklu naudotis įsisteigimo laisve siekiant Prancūzijos teritorijoje vykdyti galvijų sėklinimo ar sėklos paskirstymo veiklą.

56 Šiai išvadai įtakos neturi tai, kad šios priemonės vienodai taikomos nacionalinių subjektų ir kitų valstybių narių subjektų atžvilgiu, nes tokios nacionalinės priemonės, nors ir taikomos nediskriminuojant dėl pilietybės, gali Bendrijos piliečiams, įskaitant priemonę priėmusios valstybės narės piliečius, trukdyti pasinaudoti Sutarties garantuojama pagrindine laisve arba naudojimąsi ja padaryti mažiau patrauklų (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Kraus* 32 punktą).

57 Antra, dėl laisvės teikti paslaugas reikia priminti, jog iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad EB 49 straipsnis reikalauja ne tik panaikinti bet kokią paslaugų teikėjo diskriminaciją dėl pilietybės, bet ir bet kokį apribojimą, net jeigu jis vienodai taikomas ir nacionaliniams, ir kitų valstybių narių paslaugų teikėjams, jeigu jis draudžia, trukdo ar daro mažiau patrauklią kitoje valstybėje narėje įsisteigusio paslaugų teikėjo, kurioje jis teisėtai teikia analogiškas paslaugas, veiklą (2006 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Komisija prieš Belgiją*, C-433/04, Rink. p. I-10653, 28 punktas ir 2007 m. sausio 11 d. Sprendimo *ITC*, C-208/05, Rink. p. I-181, 55 punktas).

58 Akivaizdu, kad pagal Prancūzijos teisės aktus kitos valstybės paslaugų teikėjas, kuris, įgyvendindamas laisvę teikti paslaugas, Prancūzijos teritorijoje nori paskirstyti galvijų sėklą ar verstis sėklinimu, turi būtinai saugoti tokią sėklą patvirtintuose dirbtinio sėklinimo centruose, kurie vieninteliai turi teisę pristatyti sėklą gyvulių augintojams, ir gauti licenciją, kad galėtų užsiimti sėklintojo veikla.

59 Prancūzijos Respublika nesutinka su argumentu, kad šiais teisės aktais ribojama laisvė teikti galvijų sėklos paskirstymo paslaugą. Tačiau ji neginčija to, kad minėti teisės aktai yra laisvės teikti sėklinimo paslaugą kliūtis.

60 Kalbant apie paskirstymo paslaugą, pažymėtina, jog Komisija, patikslindama, kad jos kaltinimas nėra susijęs su įpareigojimu saugoti užšaldytą sėklą prieš ją išsiunčiant Direktyvos 88/407 C priedo 3 punkto a papunkčio prasme, tvirtina, jog laisvei teikti šią paslaugą daromas poveikis, pirma, įpareigojus saugoti sėklą patvirtintuose dirbtinio sėklinimo centruose, kurie vieninteliai užtikrina jos pristatymą gyvulių augintojams, ir, antra, uždraudus vykdyti bet kokią veiklą neturint sėklinimo centro, kuris vienintelis turi išimtinę teisę ją vykdyti, leidimo.

61 Reikia pažymėti, kad net jei gyvulių augintojai turi, kaip teigia Prancūzijos Respublika, galimybę užsakyti kreipdamiesi į centrą, kuriam jie priklauso, tam tikrą kitoje valstybėje narėje įsteigto gamintojo paruoštą sėklą, įpareigojimas saugoti tokią sėklą minėtuose centruose po jos išsiuntimo gali trukdyti minėtam gamintojui teikti paskirstymo paslaugą arba jos teikimą padaryti mažiau patrauklų.

62 Tas pats pasakytina ir dėl draudimo sėklinti neturint atitinkamos teritorijos sėklinimo centro leidimo, nes šis draudimas dėl paskirstymo ir sėklinimo veiklos sąsajos taip pat gali trukdyti teikti sėklos paskirstymo paslaugą ar jos teikimą padaryti mažiau patrauklų.

63 Dėl laisvės teikti sėklinimo paslaugą Prancūzijos Respublika pripažįsta, kad nacionalinės teisės aktai ją riboja.

64 Kitos valstybės paslaugų teikėjai, norėdami įgyvendinti laisvę teikti paslaugas ir verstis sėklinimu Prancūzijos teritorijoje, privalo gauti sėklintojo licenciją. Reikalaujant šios licencijos, nesvarbu, kokios jos išdavimo sąlygos, ribojama laisvė teikti paslaugas, nes toks apribojimas gali sutrukdyti jau kitose valstybėse narėse teisėtai įsisteigusiems ir veiklą vykdantiems subjektams teikti sėklinimo paslaugą Prancūzijoje ar jos teikimą padaryti mažiau patrauklų (šiuo klausimu žr. 2000 m. kovo 9 d. Sprendimo *Komisija prieš Belgiją*, C-355/98, Rink. p. I-1221, 35 punktą ir 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją*, C-134/05, Rink. p. I-6251, 23 punktą).

65 Be to, gavę minėtą licenciją, šie subjektai gali sėklinti galvijus tik prižiūrimi atitinkamos teritorijos sėklinimo centro.

66 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad Prancūzijos teisės aktai, patvirtintiems centrams suteikdami išimtinę teisę teikti galvijų dirbtinio sėklinimo paslaugą tam tikroje teritorijoje ir sėklinimo veiklai vykdyti nustatydami sąlygą gauti sėklintojo licenciją, riboja įsisteigimo laisvę ir laisvę teikti paslaugas.

67 Šios priemonės būtų leistinos, tik jeigu jomis būtų siekiama Sutartį atitinkančio teisėto tikslo ir jos būtų pateisinamos viršesniais bendrojo intereso pagrindais, be to, kai nėra Bendrijos suderinimo priemones, numatančios šių interesų apsaugai užtikrinti būtinas priemones. Be to, pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką šios ribojančios priemonės gali būti pateisinamos, tik jeigu jos būtinos interesų, kuriuos jomis siekiama užtikrinti, apsaugai, ir šių tikslų negalima pasiekti mažiau ribojančiomis priemonėmis (2006 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Komisija prieš Austriją*, C-257/05, 23 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

Dėl įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas apribojimo pateisinimo pagrindų

Dėl galvijų genetinių savybių apsaugos

— Šalių argumentai

68 Prancūzijos Respublika tvirtina, jog nagrinėjamais teisės aktai siekiama užtikrinti, kad būtų pagerintos galvijų genetinės savybės, o tai Teisingumo Teismas 1998 m. lapkričio 19 d. Sprendime *Nilsson ir kt.* (C-162/97, Rink. p. I-7477) jau yra pripažinęs viršesniu bendrojo intereso pagrindu. Ji priduria, kad nors Direktyvos 77/504 ir 87/328 suderino grynaveislių galvijų ir jų sėklos judėjimo sąlygas tarp Bendrijos valstybių narių, jos nesuderino taisyklių, susijusių su galvijų patelių sėklinimu.

69 Ši valstybė narė, remdamasi palikuonių atrankos ir genetinio išsaugojimo programų įgyvendinimu savo teritorijoje, tvirtina, kad patvirtintiems centrams suteikta išimtinė teisė vykdyti veiklą tam tikroje teritorijoje, ir sėklintojo licencijos išdavimo sąlygos yra vienintelė priemonė siekiant užtikrinti, kad bus surinkta tiksli ir išsami genetinė informacija apie galvijus, kuri būtina norint genetiškai pagerinti šią rūšį. Nagrinėjamos priemonės yra reikalingos siekiant surinkti visus duomenis apie sėklinimus viename kiekvienos vietovės, kurioje taikoma išimtinė teisė, centre.

70 Komisija teigia, kad galvijų genetinių savybių apsaugos tikslas, kuris susijęs su zootechnikos ir kilmės reikalavimais, yra visiškai suderintas Bendrijos lygiu, kaip tai pripažino Teisingumo Teismas minėto sprendimo *Centre d'insémination de la*

Crespelle 33 punkte. Bet kuriuo atveju, jos nuomone, tai, jog nėra Bendrijos nuostatų, savaime nereiškia, kad apribojimas pateisinamas.

71 Komisija pažymi, kad genetinis pagerinimas priklauso nuo gyvulių augintojo, o ne nuo sėklintojo veiklos, nes pastarojo atliekama veikla, kuri daugių daugiausia susijusi gyvūnų sveikata, neturi įtakos nei sėklinimui naudojamos sėklos kokybei, nei jos kilmei.

72 Komisija priduria, kad kai siekiant užtikrinti tikslų genetinės informacijos apie galvijus surinkimą duomenys sutelkiami vienoje vietoje, pakanka paprasto įpareigojimo siųsti reikalingą informaciją centrui, kaupiančiam genetinius duomenis.

— Teisingumo Teismo vertinimas

73 Pirmiausia reikia priminti, kad, kaip išplaukia iš šio sprendimo 3–6 ir 15 punktuose minėtų Direktyvų 77/504, 87/328 ir 91/174 nuostatų bei minėto sprendimo *Centre d'insémination de la Crespelle* 33 punkto, kilmės sąlygos, kalbant apie Bendrijos vidaus prekybą grynaveislių galvijų sperma, yra visiškai suderintos Bendrijos lygiu.

74 Be to, kaip buvo priminta šios sprendimo 67 punkte, negalima remtis viršesniu bendrojo intereso pagrindu, jeigu yra suderinimas Bendrijos lygiu, numatantis priemones, būtinas užtikrinti šio intereso apsaugą (šiuo klausimu žr. minėto sprendimo *Komisija prieš Austriją* 23 punktą).

75 Todėl tai, kad nacionaliniai kilmės reikalavimai nustatomi siekiant apsaugoti grynaveislių galvijų genetines savybes, negali pateisinti Bendrijos vidaus prekybos tokių galvijų sėkla apribojimų, nenumatytų atitinkamoje srityje suderintuose Bendrijos teisės aktuose.

76 Direktyvos 88/407, kuri nekeičia Direktyvų 77/504, 87/328 ir 91/174 turinio ir neprieštarauja šio sprendimo 73 punkte minėtai teismo praktikai, 1 straipsnio antrojoje pastraipoje nepaneigtas šis vertinimas. Iš tikrųjų ši nuostata, nurodydama, kad Direktyva 88/407 neturi jokio poveikio Bendrijos ir (arba) nacionalinėms zootechninėms nuostatoms, reglamentuojančioms dirbtinio sėklinimo organizavimą, ypač spermos paskirstymą, yra susijusi tik su zootechninėms priemonėms, o Prancūzijos Respublikos nurodytas pateisinimas paremtas tik genetiniais pagrindais.

77 Antra, kadangi Prancūzijos Respublikos pateiktais argumentais siekiama pateisinti ginčijamą nacionalinę sistemą tiek, kiek ji nustato galvijų sėklinimo veiklos vykdymo ir sėklintojo licencijos išdavimo apribojimus, reikia pažymėti, kad šios valstybės narės pateikti argumentai susiję ne su kilme, bet, kaip tvirtina ir Komisija, su gyvūnų sveikatos sritimi.

78 Iš tikrųjų sėklinimo genetinis aspektas priklauso ne nuo sėklintojo atliktos veiklos, bet nuo galvijų patelių ir sėklos, kuria sėklinama, savybių.

79 Trečia, net darant prielaidą, kad Direktyva 88/407 atliktas Bendrijos vidaus prekybos kitų nei grynaveislių galvijų sėkla suderinimas Bendrijos lygiu, kalbant apie kilmės sąlygas, nėra išsamus, reikia pažymėti, kaip pastebėjo ir Komisija, kad tai, jog nėra Bendrijos nuostatų, savaime nereiškia, kad apribojimas gali būti pateisinamas.

80 Be to, Prancūzijos Respublikos tvirtinimai, jog ginčijama nacionaline sistema siekiama apsaugoti genetines savybes, nes ji suteikia galimybę centralizuotai rinkti informaciją, susijusią su šios valstybės narės teritorijoje atliktais dirbtiniais sėklinimais, o tai būtina vykdant palikuonių atranką ir genetinio išsaugojimo programas, neįrodo iš tokios sistemos kylančių apribojimų būtinybės nei proporcingumo.

81 Iš tikrųjų, toks centralizuotas informacijos surinkimas, darant prielaidą, kad jis yra naudingas kalbant apie kitus nei grynaveislius galvijus, galėjo būti įgyvendintas mažiau ribojančiomis priemonėmis, nei patvirtintiems centrams suteikiant išimtinę teisę teikti sėklinimo paslaugą tam tikroje teritorijoje. Visų pirma buvo galima nustatyti įpareigojimą galvijų dirbtinį sėklinimą atliekantiems subjektams perduoti šiuo tikslu paskirtai įstaigai su sėklinimais susijusius duomenis; taip centralizuotai juos surenkant nebūtų sudarytos įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas kliūtys.

82 Todėl reikia atmesti Prancūzijos Respublikos pateiktą su galvijų genetinių savybių apsauga susijusį pateisinimo pagrindą.

Dėl visuomenės sveikatos apsaugos

— Šalių argumentai

83 Prancūzijos Respublika tvirtina, kad asmenų, kurie verčiasi sėklinimu, kvalifikacijos sistema atspindi susirūpinimą gyvūnų ir žmonių sveikatos apsauga.

84 Visų pirma dėl gyvūnų sveikatos ji pažymi, kad sėklinimo veikla turi atitikti veterinarijos normas ir higienos taisykles tiek ruošiant sėklą, tiek turint sąlytį su gyvūnu. Tokia veikla reikalauja labai didelio meistriškumo, kad būtų išvengta žalos sėklinamo gyvūno fiziniam vientisumui. Be to, net pasirinkus gyvūnus sukergti gali kilti padarinių jų sveikatai, ypač vaisingumui, pavyzdžiui, nerūpestingai sukryžminus.

85 Be to, kalbant apie sėklinimu besiverčiančio asmens sveikatos apsaugą, pažymėtina, jog Prancūzijos Respublika teigia, kad yra būtina gauti licenciją, patvirtinančią suinteresuotojo asmens gebėjimą sėklinti, nes sėklinimas yra rizikingas tiek dėl glaudaus sąlyčio su daug sveriančiu gyvūnu, tiek dėl sunkius nudegimus galinčio sukelti skysto azoto naudojimo.

86 Galiausiai, kalbėdama apie asmenų sveikatos apsaugą maisto saugos požiūriu, ši valstybė tvirtina, kad licencijos išdavimas padeda įvykdyti produktų atsekamumo reikalavimą. Ji tvirtina, kad, remiantis Reglamento Nr. 178/2002 18 straipsniu, visuose gamybos, perdirbimo ir paskirstymo etapuose turi būti galimybė atsekti maisto produktą. Taigi ji pabrėžia, kad atsekamumo principas taikomas sėklai, kuri, būdama gyvas biologinis produktas, atsiranda anksčiau nei pradedamas ūkio galvijų sėklinimas, ir priduria, kad sėklinimo centrai užtikrina sėklos prekybos saugumą, taip pat šio produkto dokumentų, fizinę ir tapatumo kontrolę.

87 Komisija teigia, kad sėklinimo veikla, net jeigu reikalauja tam tikros kompetencijos ir atsargumo, nėra ypač sudėtinga, kad būtų galima pateisinti tokias dideles įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas kliūtis. Komisija pažymi, kad nurodyti gyvūnų sveikatos tikslai gali būti pakankamai pasiekti, nes ir pasirengimo sertifikatu, ir veterinarinį išsilavinimą liudijančiu dokumentu, arba Bendrijos piliečiams taikant pripažinimo procedūrą, įrodomas sėklintojo pasirengimas. Bet kuriuo atveju, Komisijos nuomone, ginčijamos Prancūzijos nuostatos turi būti laikomos nepateisinamomis ir neproporcingomis.

88 Kalbėdama apie sėklos atsekamumą Komisija, remdamasi Direktyvomis 87/328 ir 88/407, primena, kad suderinant Bendrijos lygiu nuostatas gyvūnų sveikatos ir zootechnikos srityse visų pirma siekiama užtikrinti, kad būtų laikomasi su gyvūnų sveikata susijusių reikalavimų visuose spermos surinkimo, gabenimo, taip pat jos identifikavimo etapuose. Taigi ji mano, kad dirbtinio sėklinimo centrų, turinčių išimtinę teisę vykdyti veiklą tam tikroje teritorijoje, atsakomybė nėra tinkama priemonė siekiant užtikrinti aukštą apsaugos lygį ir kad nagrinėjami teisės aktai negali būti pateisinami tuo, jog nuolat nepasitikima nepriklausomais subjektais, visų pirma iš kitų valstybių narių.

— Teisingumo Teismo vertinimas

89 Dėl gyvūno ir sėklinimu besiverčiančio asmens sveikatos apsaugos tikslų reikia pažymėti, kaip pastebėjo ir Komisija, kad šie Prancūzijos Respublikos nurodyti tikslai galėtų būti pasiekti mažiau ribojančiomis priemonėmis, visų pirma reikalaujant įrodyti tinkamą pasirengimą.

90 Iš tikrųjų veterinarijos diplomų pripažinimo ir patikros mechanizmas arba pasirengimo sertifikato reikalavimas gali įrodyti suinteresuotųjų asmenų žinias ir kvalifikaciją, būtinas apsaugoti minėtus interesus.

91 Tačiau nagrinėjama sistema yra grindžiama daug labiau ribojančiomis priemonėmis, t. y. suteikiant išimtinę teisę vykdyti veiklą tam tikroje teritorijoje patvirtintiems sėklinimo centrams ir sėklintojo licencijai gauti nustatant sąlygą sudaryti sutartį su tokiu centru.

92 Žinoma, yra teisėta, kad siekdama patikrinti, kaip kandidatas į sėklintojo pareigas yra pasirengęs, valstybė narė reikalauja licencijos sėklinimo veiklai vykdyti. Tačiau šiuo

atveju tokia licencija yra suteikiama, tik jei buvo sudaryta sutartis tarp minėto kandidato ir patvirtinto dirbtinio sėklinimo centro.

93 Tačiau, kalbant apie leidimo vykdyti veiklą suteikimo procedūrą, reikia pažymėti, kaip pastebėjo ir Komisija, kad taikydama nacionalines nuostatas atitinkama valstybė narė privalo atsižvelgti į suinteresuotojo asmens kitoje valstybėje narėje įgytas žinias ir kvalifikaciją (šiuo klausimu žr. minėtą sprendimo *Vlassopoulou* 15 punktą). Vykstant šiai leidimo suteikimo procedūrai, valstybės narės valdžios institucijos turi patikrinti pasirengimą ir kvalifikaciją pagal Bendrijos teisės reikalavimus dėl Bendrijos piliečiams Sutartimi suteikiamų teisių veiksmingos apsaugos. Todėl sprendimas, priimtas atlikus tokį patikrinimą, turi būti motyvuotas ir dėl jo turi būti galima pareikšti ieškinį teisme (šiuo klausimu žr. 1987 m. spalio 15 d. Sprendimo *Heylens ir kt.*, 222/86, Rink. p. 4097, 17 punktą bei minėto sprendimo *Vlassopoulou* 22 punktą).

94 Be to, išankstinio administracinio leidimo suteikimo tvarka visų pirma turi būti pagrįsta objektyviais, nediskriminuojančiais ir iš anksto žinomais kriterijais, taip apribojant nacionalinės valdžios institucijų diskreciją, kad ja nebūtų piktnaudžiaujama (žr. minėto sprendimo *Analir ir kt.* 38 punktą).

95 Tačiau minėta sutartis turi būti pasirašyta su dirbtinio sėklinimo centru, sėklinimo rinkoje galbūt konkuruojančiu su tuo pačiu subjektu, kurio kompetenciją, kaip sėklintojo, jis gali tikrinti. Be to, šios sutartys sudaromos tokių centrų vadovų nuožiūra, kurie neprivalo jos pasirašyti, net jei kandidatas atitinka objektyvius, nediskriminuojančius ir iš anksto žinomus pasirengimo kriterijus.

96 Tokiomis aplinkybėmis sutarties sudarymas nėra tinkama patikros procedūra, suteikianti galimybę priimančiosios valstybės narės valdžios institucijoms tik objektyviai

patikrinti kitos valstybės narės sėklintojų pasirengimą, ir neatitinka šio sprendimo 93 ir 94 punktuose nurodytų kriterijų.

97 Todėl reikia pripažinti, kad ginčijami teisės aktai, net darant prielaidą, kad jie yra tinkami užtikrinti gyvūno ir sėklinimu besiverčiančio asmens sveikatos apsaugą, viršija tai, kas būtina siekiamam tikslui įgyvendinti (šiuo klausimu žr. 2007 m. kovo 29 d. Sprendimo *Rewe Zentralfinanz*, C-347/04, Rink. p. I-2647, 37 punktą ir 2007 m. spalio 25 d. Sprendimo *Geurts et Vogten*, C-464/05, Rink. p. I-9325, 24 punktą).

98 Kalbant apie maisto saugą ir sėklos atsekamumą, reikia pripažinti, kad, priešingai nei tvirtina Prancūzijos Respublika, Reglamento Nr. 178/2002 18 straipsnis negali būti aiškinamas kaip galintis pateisinti iš nagrinėjamos sistemos kylančius apribojimus. Iš tikrųjų šis straipsnis susijęs su maisto sauga, kurios reikalavimus dėl atsekamumo gali atitikti sistema, numatanti, kad sėklinimo paslaugą užtikrina kvalifikuoti ir tinkamai identifikuoti asmenys, netaikant tokių apribojimų, kokie nagrinėjami šioje byloje.

99 Be to, reikia pažymėti, jog ši valstybė narė visiškai neįrodo, kad patvirtintiems centrams suteikta išimtinė teisė vykdyti veiklą tam tikroje teritorijoje ir sėklintojo licencijai gauti nustatyta sąlyga sudaryti sutartį su tokio centro vadovu yra būtinos ir proporcingos priemonės, siekiant užtikrinti maisto saugą ir atsekamumą. Iš tikrųjų nebuvo pateikta jokių įrodymų, patvirtinančių, kad sėklintojams nustatyti įpareigojimai dėl sėklos kokybės ir naudojimo, taip pat šių įpareigojimų laikymosi kontrolė būtinai reikalauja suteikti tokią išimtinę teisę vykdyti veiklą tam tikroje teritorijoje ar nustatyti sąlygą, nuo kurios priklauso minėtos licencijos išdavimas.

100 Tokiomis aplinkybėmis Prancūzijos Respublikos nurodytam pateisinimo pagrindui, susijusiam su visuomenės sveikatos apsauga, negali būti pritarta.

Dėl teritorijos planavimo reikalavimų

— Šalių argumentai

101 Prancūzijos Respublika tvirtina, kad nagrinėjama sistema įgyvendinamas teritorijos planavimo tikslas ir kad Teisingumo Teismas jį pripažino viršesniu bendrojo intereso pagrindu (2000 m. sausio 13 d. Sprendimo *TK-Heimdienst*, C-254/98, Rink. p. I-151, 34 punktas). Ši valstybė narė teigia, kad ši sistema suteikė galimybę išlaikyti vertimąsi žemės ūkio veikla didžiojoje dalyje Prancūzijos teritorijos vietų, kur vyrauja nedideli gyvulininkystės ūkiai ir kalnuotos vietovės. Ji tvirtina, kad galvijų veislių, prisitaikiusių prie klimato ir reljefo sąlygų, išlaikymas suteikė galimybę išsaugoti gyvulininkystę regionuose, kuriems dėl klimato ir geografinių ypatumų gresia depopuliacija.

102 Komisijos nuomone, nepateikus statistinių duomenų, patvirtintiems sėklinimo centrams suteikta išimtinė teisė vykdyti veiklą tam tikroje teritorijoje negali būti pateisinama teigiant, kad nesuteikus tokios išimtinės teisės didelėje Prancūzijos teritorijos dalyje nebūtų teikiamos sėklinimo paslaugos. Bet kuriuo atveju Komisija pažymi, kad prie klimato ir reljefo sąlygų prisitaikiusioms veislėms išlaikyti negalėtų turėti įtakos ginčijamų kliūčių panaikinimas.

— Teisingumo Teismo vertinimas

103 Kaip pastebėjo Komisija, reikia pažymėti, kad Prancūzijos Respublikos tvirtinimai nėra paremti jokiais statistiniais duomenimis ar informacija. Ši valstybė narė neįrodė pasiremdama faktais, kad minėtiems patvirtintiems centrams suteikta išimtinė teisė vykdyti veiklą tam tikroje teritorijoje buvo būtina siekiant užtikrinti sėklinimo paslaugos pasiūlą visoje Prancūzijos teritorijoje.

104 Be to, negali būti remiamasi tokiu pateisinimo pagrindu, kalbant apie Prancūzijos teritorijos vietoves, kur nėra šios valstybės narės nurodytų nepalankių ypatumų.

105 Todėl, kaip savo išvados 83 punkte nurodė generalinis advokatas, nesant būtinybės nagrinėti, ar teritorijos planavimo reikalavimai gali apskritai pateisinti įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas apribojimus, nebuvo įrodyta, kad šioje byloje yra tokių reikalavimų ir kad dėl jų būtina suteikti minėtą išimtinę teisę vykdyti veiklą tam tikroje teritorijoje.

106 Tokiomis aplinkybėmis Prancūzijos Respublikos pateiktą pateisinimo pagrindą, susijusį su teritorijos planavimo reikalavimais, taip pat reikia atmesti.

107 Iš to išplaukia, kad tinkamai nepagrindus nagrinėjamų apribojimų, Komisijos ieškinį reikia laikyti pagrįstu.

108 Todėl atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, reikia konstatuoti, kad suteikdama teisę teikti galvijų dirbtinio sėklinimo paslaugą tik patvirtintiems dirbtinio sėklinimo centrams, turintiems išimtinę teisę vykdyti veiklą tam tikroje teritorijoje, bei asmenims, norintiems gauti sėklintojo licenciją, nustatydama sąlygą sudaryti sutartį su vienu iš tokių centrų, Prancūzijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 43 ir 49 straipsnius.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

109 Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to prašė. Kadangi Komisija prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas ir Prancūzijos Respublika pralaimėjo bylą, ji turi padengti šias išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. **Suteikusi teisę teikti galvijų dirbtinio sėklinimo paslaugą tik patvirtintiems dirbtinio sėklinimo centrams, turintiems išimtinę teisę vykdyti veiklą tam tikroje teritorijoje, bei asmenims, norintiems gauti sėklintojo licenciją, nustačiusi sąlygą sudaryti sutartį su vienu iš tokių centrų, Prancūzijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 43 ir 49 straipsnius.**

2. **Priteisti iš Prancūzijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.